«РАСЛЫЙМ»
Татарстан Республикасы
мәгариф һәм фән министры
_____ И.Г.Һадиуллин
«19» ноября 2025 нче ел

Рус телендә белем бирү мәктәпләренең татар укучылары өчен 2026 нчы елда туган (татар) әдәбияттан бердәм республика имтиханын уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Демонстрационный вариант контрольных измерительных материалов для проведения в 2026 году единого республиканского экзамена по родной (татарской) литературе для учащихся-татар школ с русским языком обучения

разработан федеральным государственным автономным образовательным учреждением высшего образования
«КАЗАНСКИЙ (ПРИВОЛЖСКИЙ) ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

подготовлен государственным бюджетным учреждением
«РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ЦЕНТР МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ»

утвержден МИНИСТЕРСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханының (БРИ) күрсәтмә варианты дәүләт йомгаклау аттестациясенә әзерләнүчеләргә, югары уку йортына керергә җыенучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант имтиханда тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга бердәм республика имтиханына мөстәкыйль әзерләнергә юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Мөстәкыйль әзерлек барышында укучыларга файдалану өчен биремнәргә җаваплар да тәкъдим ителә. Киңәйтелгән җаваплarны бәяләү критерийлары укучыларда һәм, гомумән, киң җәмәгатьчелектә бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый.

Әлеге мәгълүматлар укучыларга татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханына әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Имтихан эшен башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 210 минут вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханы биремнәре 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче һәм икенче бүлекләрдәге биремнәр тәкъдим ителгән әдәби текстларга эчтәлек һәм форма ягыннан анализ ясауны күздә тота. Текстларны башта игътибар белән уку, бары шуннан соң гына әсәргә яки тәкъдим ителгән өзеккә карата куелган сорауларга җавап бирә башлау мөһим.

Эпик яки драма әсәренә анализны үз эченә алган беренче бүлектә бер сүз яки сүзтезмә белән җавап язу юнәлешендә 7 сорау һәм киңәйтелгән җавап таләп итүче 2 сорау тәкъдим ителә.

Лирик әсәргә анализны үз эченә алган икенче бүлектә бер сүз яки сүзтезмә белән җавап язу юнәлешендә 5 сорау һәм киңәйтелгән җавап таләп итүче 2 сорау тәкъдим ителә.

Җавап язу барышында төгәл эш таләп ителә. Эпик һәм лирик әсәргә киңәйтелгән анализ таләп иткән биремнәргә җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә, 5-10 җөмлә күләмендә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдә сорауга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган сорауларны калдырып торырга, өченче өлештәге биремнәрне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Өченче бүлек өч биремне үз эченә ала. Алар әдәбиятның аерым чорларына яки әдипләр иҗатына, әдәби процесстагы үзенчәлек-хасиятләргә бәя бирүне күздә тота. Җавап бирү барышында биремнәрнең БЕРСЕНӘ генә сочинение формасында киңәйтелгән җавап язу сорала.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез

1 НЧЕ БҮЛЕК

Тәкъдим ителгән өзекне укыгыз һәм биремнәргә җавап бирегез.

Яшь бала елый иде...

Тышта җил, буран дөньяның астын өскә китererлек булып кузгалган, лапас һәм моржаларда әллә нинди моңлы җырлар җырлана иде...

Ярты төн узган, эшле, эшсез йоклый, әмма бала һаман елый иде. Биш-ун минутка туктап тора, тагын башлый... Бишеге янында юатыр өчен газапланган анасы бигрәк тә, ирем һәм кунак тынычлап йоклый алмый торганнардыр, дип борчыла иде.

Әлбәттә, кунак йокламый иде. Инде авылның төрле ягында әтәч тавышлары ишетелә, мәәзин, манарадан азан кычкырып, мөселманнарны йокыларыннан уята... Шул чагында гына бала йоклады...

Хөсәен кунагы белән иртәнге чәй янына утырган иде.

– Буран азрак басылган, ахры... – диде кунак.

Хөсәен аның сүзләрен шаяртуга юрап, сүзнең киресен аңлата торган тавыш белән:

– Әйе... басылган! – диде.

Һаваның начарлыгы чиктән тыш иде. Тыкрык һәм читән буйларында кар эскертләре, тау-тау өелеп, өй һәм сарайлар белән тигезләнә, унбиш-егерме саженьнан читтә бернәрсә күренми, туктаусыз буран улый иде.

Алар бик тәкәллефсез кылана, чөнки ике ел солдатта бергә булганнар иде. Хөсәен үткән ел ук кайткан иде. Иптәшенең хәзерге кунаклыгы – солдаттан кайтышы иде.

Хөсәен бүген иптәшендә кызык кына бер алышыну күрә, каш астыннан гына карый һәм гажәпләнә иде. Чөнки иптәшенең хәрәкәт һәм кыланышында әллә нинди бер аптырау күрә иде.

Һәрнәрсәгә мыскыл күзе белән карый, бер сүзгә дә ышанмый, кеше сөйләгәнне тыңламый, үзе сөйләсә, кешедән көлә торган салкын һәм җан җылысыз бу кешенең аптырау һәм оялуы чыннан кызык иде.

Хөсәен чыдамады:

– Мостафа, син әллә нинди бүген?.. – диде.

– Иптәш, ат әзерләп куй. Миңа тизрәк китәргә кирәк.

– Китәргә? Мондый һавада? «Тизрәге» дә бар тагын!

– Әйе, мөмкин кадәр тиз.

– Мондый буранда, иптәш... Барыбер илтүче табып булмас... Бүген кунарсың! Иртәгә...

– Табылмаса, җәяү китәм!

Бу җавап бик катгый иде. Ике иптәш бераз эндәшми торды. Хөсәен әллә ни әйтмәкче иде, Мостафа тагын:

– Әйе, китәм, – диде.

Хөсәеннең хатыны Гайшә өстәл җыештырып маташа, Мостафа идән буенда йөри иде. Хөсәен чыгып китте.

Тышта буранның сызгыруы белән стенадагы сәгать тыкылдавыннан башка өй эчендәге тынлыкны бернәрсә дә бозмый, тик бишектә йоклаган баланың ара-тирә көрсенеп ыңгырашуы гына ишетелгәли иде.

– Көн бик начар, – диде Гайшә. – Соравыбызны кабул итмисең инде... Бик туйдың, ахры; балабыз елаграк шул...

– Сез аналар... Һәммәгез дә шулаймы?

– Ничек?

– Бала өчен газапланасыз...

– Һәммәбез булмыймы соң? Йөрәктән төшкән булгач, бар дөнья шул бала инде...

– Әмма бала усал! – диде Мостафа һәм, бизгәкле кеше кебек, ашыга-ашыга киенә башлады...

Ш.Камал «Буранда»

Бер сүз яки сүзтезмә белән җавап таләп иткән биремнәргә җавабыгызны регистрация һәм җаваплар бланкының беренче битенә урнаштырыгыз. Биремнәргә җавабыгызны шушы бирем номерының уң ягына *беренче* шакмактан башлап сүз яки сүзтезмә рәвешендә языгыз. Һәр хәрефне аерым шакмакка ачык итеп языгыз. Сүзләр янына бернинди дә тыныш билгеләре куелмый һәм буш шакмаклар калдырылмый.

1 Әлеге өзек алынган әсәрнең төп героен билгеләгез һәм җавапта исемен языгыз.

Җавап: _____.

2 Әлеге өзек алынган әсәрнең жанрын билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.

Җавап: _____.

3 Тәкъдим ителгән өзектә һәм әсәрдә эчке кичерешләрне ачарга ярдәм иткән, көчле позициягә чыгарылган төп символик образны табыгыз һәм җаваплар бланкына язып куегыз.

Җавап: _____.

4 Тәкъдим ителгән образларны әсәр сюжетында аларны билгеләүче сыйфатлар белән тәңгәлләштерегез. Икенче баганадан беренче баганадагы образга туры килгән вариантны сайлап алыгыз.

Образлар:

А) Ана;

Б) Мостафа;

В) Мостафаның әтисе.

Сыйфатлар:
1. Усал, мәкерле;
2. Йомшак, мәрхәмәтле, күп авырлыклар аша үтә;
3. Уйламыйча эшли, аннан үкенә, гафу сорау теләге белән яна.

Җавапта үзегез дөрес дип уйлаган җавап санын таблицадагы хәрефләргә туры китереп куегыз:

А	Б	В

5 Мостафаның әнисе кеше образларының кайсы төренә карый?
Җавап: _____.

6 Өзектә Мостафаның Гайшә белән сөйләшүе бирелә. Әлеге төр сөйләшүнең әдәбият белемендәге атамасын языгыз.
Җавап: _____.

7 *«Әмма бала усал! – диде Мостафа һәм,* ***бизгәкле кеше кебек****, ашыга-ашыга киенә башлады...»* юлларында кулланылган тропның төрен билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.
Җавап: _____.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне үтәү өчен җаваплар бланкының икенче битен кулланыгыз. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, 5-10 җөмлә күләмендә эзлекле җавап языгыз. Автор позициясен ачыгыз, әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез. Биремгә җавап бирү барышында чагыштыру өчен китерелгән мисаллар ике әсәрдән дә ким булмаска тиеш. Бер үк авторның ике әсәрен мисалга китерергә дә мөмкин.

8 Шәриф Камалның «Буранда» әсәреннән алынган әлеге өзектә Мостафаның кичерешләре нинди алымнар һәм образлар аша җиткерелә?
9 Әлеге әсәрендә Шәриф Камал нинди проблемалар күтәрә? Мондый проблемалар тагын кайсы әдипләрнең нинди әсәрләрендә урын ала? Җавабыгызны дәлилләп языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

Түбәндә тәкъдим ителгән өзекне укыгыз һәм биремнәргә җавап бирегез.

Бездә хәзер ямьле яздыр, иркәм,
Көн кояшлы, төннәр айлыдыр,
Идел буендагы бакчаларда
Сыерчыклар ярсып сайрыйдыр.

Кошлар моңы уятадыр сине,
Челтәр пәрдәләрне күтәреп,
Язгы таңны күзлисеңдер ялгыз
Чәчәк аткан гөлләр үтәли.

Ә биредә, без фашистлар белән
Бугазлашкан урман, кырларда,
Күңел өчен бер генә кош та юк
Язны хәтерләтеп җырларга.

Дулкынланып, шаулап торган урман
Сынып беткән, изрәп тапталган,
Чәчәк үсә торган киң болыннар
Кеше каны белән таланган.

Фашист тырнагына капкан кеше
Сыкрамыйча монда тын алмый,
Янган авылларның төтеннәре
Язгы таңның нурын томалый.

Фашист илгә үлем генә китерә,
Фашизмның таңы, язы юк.
Яшен уты белән күккә язып әйтәм:
Язы юкның яшәү хакы юк!

Ф.Кәрим «*Бездә яздыр*»

Бер сүз яки сүзтезмә таләп иткән биремнәргә җавабыгызны регистрация һәм җаваплар бланкының беренче битенә урнаштырыгыз. Биремнәргә җавабыгызны шушы бирем номерының уң ягына, *беренче шакмактан башлап*, **сүз яки сүзтезмә рәвешендә языгыз. Һәр хәрефне аерым шакмакка ачык итеп языгыз, сүзләр янына бернинди дә тыныш билгеләре куймагыз.**

10 Тәкъдим ителгән шигырьнең кайсы жанрга каравын билгеләгез.
Җавап: _____.

11 Туган җирнең матурлыгын, якты киләчәккә өметне гәүдәләндереп килгән, кабатланган, көчле позициягә чыгарылган төп символик образны языгыз.

Җавап: _____.

12 Әлеге шигырь кем тарафыннан сөйләнә, төп герое кем? Аның әдәбият белемендәге атамасын язып куегыз.

Җавап: _____.

13 Тәкъдим ителгән исемлектән шигырьнең беренче строфасында кулланылган өч тел-сурәтләү чарасын сайлап алыгыз. Дөрес дип уйлаган төшенчәләр алдына куелган саннарны сайлап алып языгыз.

1. Эпитет;
2. Сынландыру;
3. Антоним;
4. Риторик эндәш.

Җавап: _____.

14 «*Язгы таңны күзлисеңдер ялгыз / Чәчәк аткан гөлләр үтәли*» юлларында кулланылган, җөмләдә сүзләр тәртибенә нигезләнгән стилистик фигураның төрен билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.

Җавап: _____.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне үтәү өчен җаваплар бланкының икенче битеннән файдаланыгыз. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, 5-10 җөмлә күләмендә җавап языгыз. Автор позициясен ачыгыз, әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез. Биремгә җавап бирү барышында чагыштыру өчен китерелгән мисаллар ике әсәрдән дә ким булмаска тиеш. Бер үк авторның ике әсәрен мисалга китерергә дә мөмкин.

15 «*...Фашизмның таңы, язы юк*» юллары аша шагыйрь нәрсә әйтергә тели? Аңлатып языгыз.

16 Шигырьдә автор нинди проблемалар күтәрә? Мондый проблема тагын кайсы авторларның нинди шигырьләрендә урын ала? Җавабыгызны дәлилләгез.

3 НЧЕ БҮЛЕК

3 нче бүлек биремнәрен үтәү өчен җаваплар бланкының икенче битеннән файдаланыгыз. Җавап бирү барышында тәкъдим ителгән биремнәрнең бары БЕРСЕН генә сайлап алыгыз. Үзегез сайлаган биремгә, әдәби материалга таянып, киңәйтелгән җавап языгыз. Куелган проблемаларны, автор позициясен үзегез аңлаганча ачыклап, тулы җавап бирүегез сорала. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дәлилләгез. Иншаның төзелешен уйлагыз, эзлеклелекне саклагыз, анализ барышында теоретик төшенчәләргә таянығыз. Сочинениенең күләме 200 сүздән дә ким булмаска тиеш, 150 сүздән дә ким булган очракта инша 0 балл белән бәяләнә. Җаваплар бланкында сайлап алган биремегезнең номерын күрсәтегез.

17.1 Муса Акъегетнең «Хисаметдин менла» әсәрендә мәгърифәтчелек идеяләре.

17.2 Һади Такташ иҗатында лирик герой.

17.3 Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» әсәрендә Әлмәндәр образы.

ТАТАР ӘДӘБИЯТЫННАН БЕРДӘМ РЕСПУБЛИКА ИМТИХАНЫ ЭШЕН БӘЯЛӘҮ СИСТЕМАСЫ

Бер сүз яки сүзтезмә белән җавап таләп иткән биремнәргә җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	Мостафа
2	Хикәя
3	Буран
4	231
5	Ярдәмче
6	Диалог
7	Чагыштыру
10	Гражданлык лирикасы
11	Яз
12	Лирик герой
13	134
14	Инверсия

КИҢӘЙТЕЛГӘН ҖАВАПЛАРНЫ ТАЛӘП ИТҮЧЕ БИРЕМНӘРНЕҢ ҮТӘЛЕШЕН ТИКШЕРҮ ҺӘМ БӘЯЛӘҮ КРИТЕРИЙЛАРЫ

Игътибар! «2 нче санлы биремнәр бланкының җавапларны тикшерү беркетмәсе»ндә җаваплларга балл куйганда, шуны истә тотарга кирәк: **җавап булмаган очракта** (имтихан бирүче бу биремне эшли дә башламаган булса, бернинди язма да булмаса), беркетмәгә **«Х»** куела, **«0»** куелмый.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (5-10 җөмлә күләмендә) бәяләү

5-10 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) имтихан тапшыручы укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк	**3**
б) имтихан тапшыручы укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли / яки җавапта бер фактик хата күзәтелә	**2**
в) имтихан тапшыручы сорауга өстән генә җавап бирә, үз фикерен	

күрсәтә, әмма автор позициясен төгәлләштереп бетерә алмый, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки 2 фактик хата ясалган	**1**
г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**4**

Чагыштырма планда киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (5-10 җөмлә күләмендә) бәяләү

5-10 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Җавапны тикшерү барышында беренче критерий буенча 0 балл куелса, җавап икенче критерий нигезендә тикшерелеп тормый.

Критерий	**Балл**
Тәкъдим ителгән әсәрнең әдәби контекстка кертелүе һәм җавапның нигезләнгән булуы	
а) имтихан тапшыручы биремнең үзенчәлеген аңлый: әдәби контекстка куелган таләпне үтәп, төшенеп җавап бирә (күтәрелгән тема, проблема яки мотив, образ, әдәби чаралар һәм алымнар чагылышын тапкан ике-өч әсәрне һәм язучыны атый), сорауга төгәл җавап биргән, тиешле дәлилләр белән фикерен раслап бара, фактик хаталар ясамый	**4**
б) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә файдалана (1 позиция), чагыштыруга өлешчә нигезләмә бирә (авторларны һәм әсәрләрен генә санап чыга), 2 әсәрнең исемен атый / яки җавапта 1 фактик хата ясый	**3**
в) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә файдалана (1 позиция), чагыштыруга өлешчә нигезләмә бирә (авторларны һәм әсәрләрен генә санап чыга), 1 әсәрнең исемен атый / яки җавапта 2 фактик хата ясый	**2**
в) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә генә файдалана (1 позиция), чагыштыруга нигезләмә бирми (авторларны яки әсәрләрнең исемнәрен дә күрсәтми) / яки эчтәлеге ягыннан нигезләнгән җавапны язмый / яки җавапта 3 фактик хата ясый	**1**
г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирми яки язмасының эчтәлеге биремгә туры килми / яки җавапта 3тән артык фактик хата ясый	**0**
Иң югары балл	**4**

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (сочинение форматында) бәяләү

3 нче бүлекнең бирем җаваплары биш критерий ярдәмендә бәяләнә, шулар арасында иң мөһиме, әһәмиятлесе булып беренчесе - эчтәлек санала. Тикшерү барышында җавапның эчтәлеге 0 балл белән бәяләнгән очракта бирем эшләнмәгән булып санала һәм **алга таба тикшерелми**. Калган (2, 3, 4, 5) бәяләү аспектлары буенча 2 нче биремнәрнең җавапларын тикшерү бланкына 0 балл куела.

Тикшерү барышында беренче позициянең баллы беркетмәнең 7 нче баганасына, икенче позициянеке – 8 нче баганага, өченче позициянеке – 9 нчы баганага, дүртенче позициянеке – 10 нчы баганага, бишенче позициянеке – 11 нче баганаларга куела.

3 нче өлешнең биременә җавапны бәяләгәндә, язылган иншаның күләме исәпкә алына. Укучыларга 200 сүздән ким булмаган күләмдәге текстны язу тәкъдим ителә. Әгәр инша тексты 150 сүздән ким булса, мондый эш үтәлмәгән дип санала һәм «0» балл белән бәяләнә.

1. Җавапның төгәллеге, тирәнлеге, дәлилләнгән булуы	**Балл**
а) укучы сорауны аңлап, төгәл җавап бирә, автор позициясенә нигезләнеп, үз фикерен җиткерә ала, соралган төп үзенчәлекләрне билгели, мисаллар ярдәмендә ныгыта, анализлау сәләтен күрсәтә, җавабын дәлилли, фактик хаталары юк	**3**
б) укучы сорауны тулаем аңлап та, җавап бирү барышында гомуми җөмләләр белән чикләнә, мисаллар белән ныгытып, төгәл җавап бирми / яки 1-2 фактик хата күзәтелә	**2**
в) сорауга җавап өстән-өстән генә, бик гади аңлатыла, әдәби-теоретик төшенчәләр ярдәмендә ныгытылмый / яки 3-4 фактик хата күзәтелә	**1**
г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирми / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны яза / яки 4 тән артык фактик хата күзәтелә	**0**
2. Әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлау, алар белән эшләү дәрәҗәсе	**Балл**
а) әсәрне анализлау яки чорга характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләр аңлап, урынлы кулланыла, җавап теоретик яктан югары дәрәҗәдә язылган	**2**
б) имтихан тапшыручы әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлый, әмма әдәби материалга анализда аларны куллану барышында 1 төгәлсезлек күзәтелә	**1**
в) укучы әдәби-теоретик төшенчәләрне дөрес кулланмый яки әдәби-теоретик төшенчәләрдән мәгълүматлы түгел, әдәби материалга анализда аларны куллану барышында 1 дән артык хата ясый	**0**
3. Җавапның, әдәби текстларны кулланып, нигезле, дәлилләнгән булуы	**Балл**
а) җавап мисаллар ярдәмендә ныгытыла, соралган әсәр (әсәрләр) җитәрлек күләмдә файдаланыла (өзекләр китерелә, кыскача эчтәлек	**3**

сөйләнә, текстның микротемаларына мөрәҗәгать ителә, әсәрләргә сылтамалар бирелә h.б.)	
б) җавап бирү барышында әсәрне (әсәрләрне) файдаланып та, җавапны дәлилли алмый, мисаллар нигезле түгел / яки текстның бу җавапны дәлилли торган өлешләре файдаланылмый	**2**
в) җавапта әсәрнең (әсәрләрнең) турыдан-туры эчтәлеге генә урын ала	**1**
г) җавап бирү барышында әсәр (әсәрләр) бөтенләй файдаланылмый, нигезләнми	**0**
4. Җавапның эзлеклелеге, фикерне җиткерү мөмкинлеге	**Балл**
а) җавап логик яктан эзлекле языла, фикерләр үзара бәйләнештә бирелә, төгәл җиткерелә	**3**
б) җавапның мәгънәви өлешләре үзара логик яктан эзлекле языла, әмма аерым кабатлаулар, төгәлсезлекләр күзәтелә	**2**
в) җавап эзлекле булып та, фикер еш кабатлана, төп темадан читкә киткән урыннар күзәтелә	**1**
г) җавап логик яктан эзлекле языльмаган, эзлеклелек тупас бозылган, җавапта гомуми мантыйк юк	**0**
5. Җавапның әдәби сөйләм нормаларына туры килүе	**Балл**
а) сөйләм хаталары юк яки 1 сөйләм хатасы ясалган	**3**
б) 2-3 сөйләм хатасы күзәтелә	**2**
в) 4 сөйләм хатасы ясалган	**1**
г) сөйләм хаталары бик күп (5 яки аннан да артык) булып, фикерне аңлауда кыенлыклар тудыра	**0**
Иң югары балл	***14***

2026 нчы елда татар әдәбиятыннан уздырылачак бердәм республика имтиханының гомуми планы

Биремнәрнең язмада һәм җавап бланкындагы

Катлаулылыгы ягыннан:

Б – база белем (үтәлеше якынча 60 % – 90 %);
Ө – өлешчә катлауландырылган (40 % – 60 %);
К – катлаулы (40 % тан кимрәк).

Имтихан эшенең планына белемне тикшерү өчен биремнәр туплана. Белем дәрәҗәсе кодификаторга тупланган эчтәлектән чыгып кына тикшерелә. Татар мәктәпләре һәм гимназияләре укучылары өчен тәкъдим ителгән кодификатордагы эчтәлекне 2 блокка тупларга мөмкин.

1 нче блок эпик әсәрләрдән алынган 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1, 5.4, 5.5, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.16, 6.1 һәм драма әсәрләреннән алынган 4.9, 4.10, 4.11, 5.3, 5.17, 6.3 өзекләрдән тора.

2 нче блокка XX йөздә иҗат ителгән шигъри әсәрләр кертелгән: 4.6, 4.7, 4.8, 5.2, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.18, 6.2.

№	Биремнәр-нең номеры	Белемнәр-не тикшерү коды	Кодификатор буенча эчтәлек элементларын тикшерү коды	Биремнәрнең катлаулылык дәрәҗәсе	Биремне үтәгән өчен максималь балл	Биремне үтәү өчен бирелгән якынча вакыт (минут-ларда)
1 БҮЛЕК						
1	1	1.1	**1 нче блок**	Б	1	3
2	2	1.1	**1 нче блок**	Б	1	3
3	3	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
4	4	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
5	5	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
6	6	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
7	7	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
8	8	1.3	**1 нче блок**	Ө	4	21
9	9	1.4	**1 нче блок**	Ө	5	21
2 БҮЛЕК						
10	10	2.1	**2 нче блок (5.4)**	Б	1	3
11	11	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
12	12	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
13	13	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
14	14	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
15	15	2.2	**2 нче блок**	Ө	4	21
16	16	2.3	**2 нче блок**	Ө	5	21
3 БҮЛЕК						

17	17.1	3.0	**XX йөз башына караган әсәрдән**	К	15	120
18	17.2		**XX йөзнең икенче яртысы әдәбиятына караган әсәрдән**			
19	17.3		**XX-XXI гасыр чиге әдәбиятына караган иҗаттан**			
Биремнәрнең гомуми саны – **17**. Катлаулылык дәрәҗәсенә карап: б. – **12**, өлешчә катлауландырылган – **4**, катлаулы – **1**. Эшкә максималь балл **– 42.** Имтихан эшен башкару вакыт **- 210 минут**						